

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства
у сфері спорту в Європейському Союзі та
окремих європейських державах*

Анотація. В аналітичній записці представлено результати аналізу політики Європейського Союзу у сфері спорту, розкрито сутність та принципи європейської моделі спорту. У контексті розгляду проєкту Закону України «Про спорт» (реєстр. № 15169 від 13.04.2026) акцентовано на способах закріплення засад європейської моделі спорту в законодавстві окремих європейських держав: Болгарії, Великої Британії, Естонії, Італії, Іспанії, Латвії, Литви, Німеччини, Польщі, Португалії, Словенії, Угорщини, Фінляндії, Хорватії.

Ключові слова: європейська модель спорту, спорт, спортивна асоціація, спортивний клуб, спортивний заклад, спортивний менеджмент, спортивна організація, спортивна федерація, фізична культура.

Вступ

Спорт формує імідж держави на міжнародній арені, виховує стійкість та сприяє соціальній інтеграції¹. А під час війни спорт є важливим інструментом психоемоційної підтримки, боротьби зі стресом, зміцнення фізичного здоров'я та реабілітації після поранень.

У цьому контексті актуальними є законодавчі ініціативи щодо формування в Україні сучасних підходів у сфері організації та управління спортивною галуззю, що відповідатимуть європейським засадам спортивного менеджменту, зокрема таким, як автономність прийняття рішень спортивними організаціями з питань власної діяльності, а також добросовісне управління та адміністрування.

Проєкт Закону України «Про спорт» (реєстр. № 15169 від 13.04.2026)² (далі – законопроект № 15169) відповідно до пояснювальної записки розроблено задля «формування сучасної децентралізованої моделі управління спортивною сферою, що базується на засадах європейських стандартів та передбачає забезпечення рівного доступу до занять спортом для всіх категорій населення, утвердження принципів чесної конкуренції, дотримання етичних норм і стандартів добросовісності, протидію застосуванню допінгу, а також сприяння розвитку самоврядних, демократичних та відповідальних спортивних організацій».

Ключовими новаціями законопроекту № 15169 є³ (Рис. 1):

¹ Матвій Бідний про важливість спорту та рухової активності в умовах війни. URL: <https://nms.gov.ua/news/matvii-bidnyi-pro-vazhlyvist-sportu-ta-rukhoi-aktivnosti-v-umovakh-viiny>

² Про спорт: Проєкт Закону України (реєстр. № 15169 від 13.04.2026). Картка законопроекту. Вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69785>

³ Проєкт Закону «Про спорт»: ключові нововведення. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/243490_prokt-zakonu-pro-sport-klyuchov-novovvedennya

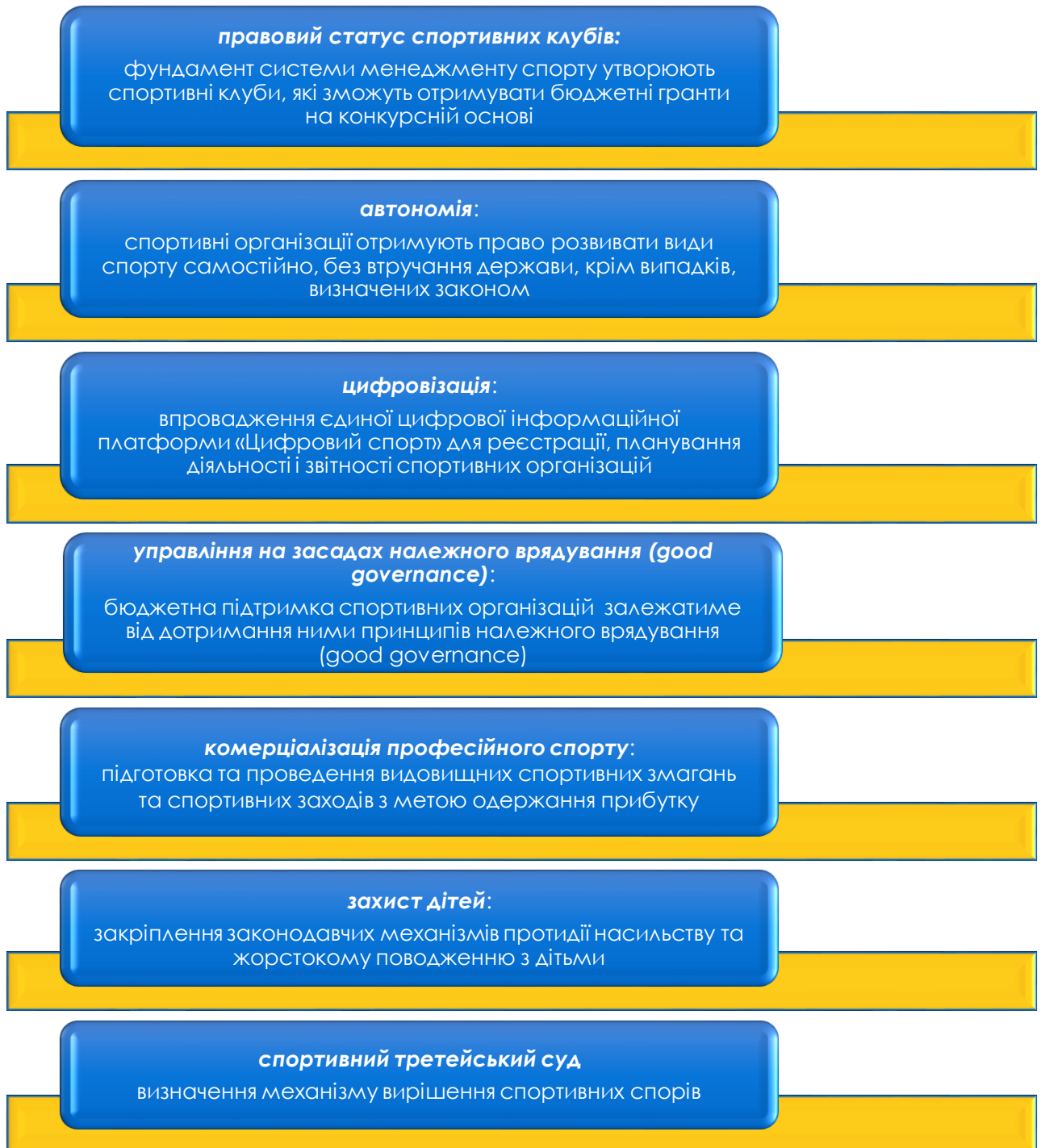

Рис. 1.

Законопроект № 15169, у разі його прийняття, замінить Закон України «Про фізичну культуру і спорт»⁴ 1993 року, положення якого ґрунтувалися на засадах централізованої моделі управління спортом радянського зразка. Крім того, аналіз Закону України «Про фізичну культуру і спорт» дозволяє стверджувати, що незважаючи на внесення численних змін, яких загалом налічується 36, а також набрання 31 січня 2011 року чинності новою редакцією цього Закону, він не створює цілісної системи законодавчого регулювання

⁴ Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>

спортивної галузі, побудованої на сучасних підходах у сфері управління спортом, яка відповідала б європейським стандартам у цій сфері⁵.

Спроби модернізації національного законодавства у сфері спорту демонструються й тим, що Міністерством молоді та спорту України також підготовлено проєкт Закону України «Про спорт»⁶, мета якого відповідно до пояснювальної записки ідентична меті законопроекту № 15169: «формування сучасної децентралізованої моделі управління спортивною сферою, що базується на засадах європейських стандартів». У цьому контексті також доцільно зазначити, що в парламенті зареєстровано альтернативний проєкт Закону України «Про засади спорту в Україні» (реєстр. № 15169-1 від 27.04.2026), метою якого є визначення правових, організаційних, соціальних та економічних засад функціонування і розвитку спорту в Україні, правового статусу суб'єктів сфери спорту, засад фінансового забезпечення спорту, а також засад державної політики та управління у сфері спорту⁷.

Зазначимо також, що Дослідницька служба Верховної Ради України досліджувала питання сучасних тенденцій та напрямів розвитку законодавчого регулювання спортивної сфери на прикладі держав-членів Європейського Союзу в контексті інтеграції до їх національних законодавств елементів європейської моделі спорту. Цим питанням присвячено низку аналітичних та інформаційних матеріалів: Інформаційна довідка щодо європейської моделі спорту⁸, Інформаційна довідка щодо окремих аспектів організації діяльності спортивних клубів в Україні та окремих державах-членах Європейського Союзу⁹, Інформаційна довідка щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (щодо вдосконалення діяльності спортивних федерацій та уточнення деяких положень)» (реєстр. № 9499 від 17.07.2023)¹⁰.

На нашу думку, у контексті наближення національного законодавства до *acquis* Європейського Союзу досвід держав-членів ЄС у сфері правового регулювання спортивної галузі є актуальним.

⁵ Данилюк І. Як змінювався Закон про спорт? (Оновлено, 2025). URL: <https://eusport.org.ua/2022/08/sports-act/> ; Коментар від 16.04.2026. (Чинний) Проєкт Закону України «Про спорт»: перебудова галузі та перехід до європейської моделі. URL: https://ips.ligazakon.net/document/EA019190?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=newsNZ261555&utm_content=jl03

⁶ Проєкт Закону України «Про спорт». URL: <https://mms.gov.ua/npas/proiekt-zakonu-ukrainy-pro-sport> ; Європейська модель розвитку спорту в Україні: Матвій Бідний представив проєкт Закону України «Про спорт». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yevropeiska-model-rozvytku-sportu-v-ukraini-matvii-bidnyi-predstavyyv-proekt-zakonu-ukrainy-pro-sport>

⁷ Про засади спорту в Україні : Проєкт Закону України (реєстр. № 15169-1 від 27.04.2026). Картка законопроекту. Вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69951>

⁸ Інформаційна довідка щодо європейської моделі спорту. Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/inform_references-hsp/76144.html

⁹ Інформаційна довідка щодо окремих аспектів організації діяльності спортивних клубів в Україні та окремих державах-членах Європейського Союзу. Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/inform_references-hsp/76417.html

¹⁰ Інформаційна довідка щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (щодо вдосконалення діяльності спортивних федерацій та уточнення деяких положень)» (реєстр. № 9499 від 17.07.2023). Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/inform_references-hsp/75998.html

Основна частина

Політика Європейського Союзу у сфері спорту.

Політика Європейського Союзу (далі – ЄС) щодо сфери спорту базується на таких документах: Лісабонському договорі про внесення змін до Договору про Європейський Союз і Договору про заснування Європейського Співтовариства, підписаному в Лісабоні 13 грудня 2007 року¹¹ (далі – Лісабонський договір), Європейській спортивній хартії¹², Європейській розширеній угоді про спорт (EPAS)¹³, Білій книзі про спорт, прийнятій Європейською Комісією¹⁴, Стратегії фізичної активності для Європейського регіону ВООЗ на 2016–2025 роки¹⁵, а також Робочому плані ЄС зі спорту (2024–2027), прийнятому Радою ЄС з питань освіти, молоді, культури та спорту 14 травня 2024 року¹⁶. Ці акти містять настанови та рекомендації для держав-членів ЄС щодо вдосконалення національного законодавства та пріоритетних напрямів державної політики у сфері спорту. Зокрема, відповідно до частини другої статті 18 Європейської спортивної хартії декларується принцип автономії прийняття рішень при здійсненні фінансової діяльності у спорті шляхом залучення спортивного сектору до генерації та розподілу відповідних ресурсів для подальшого розвитку як з погляду його соціальних аспектів, так і аспектів високих досягнень.

Із підписанням Лісабонського договору до компетенції ЄС щодо підтримки, координування або доповнення заходів держав-членів ЄС було віднесено спорт. Таким чином, сфера спорту стала спільною для ЄС (стаття 4) і, враховуючи особливу природу спорту, заснованого на добровільній діяльності, соціальній та освітній функціях, ЄС сприятиме популяризації європейського спорту (стаття 165). Іншими словами, ЄС набув специфічної компетенції щодо підтримки або доповнення дій держав-членів ЄС у сфері спорту. Відтоді було запропоновано єдину для всіх держав-членів ЄС європейську спортивну модель.

Зазначена модель базується на автономній, демократичній основі з урахуванням територіального принципу з пірамідальною структурою, охоплює всі рівні спорту – від масового до елітного, передбачає як клубні, так і національні командні змагання і встановлює чіткі та прозорі механізми фінансової підтримки тощо¹⁷.

У державах-членах ЄС основою спортивної системи традиційно є національні федерації, які є керівними в різних видах спорту. Як правило, лише

¹¹ Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/lis/sign/eng>

¹² Переглянута Європейська Спортивна Хартія. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Mizhnarodna_dijalnist/Spivrobitnuctvo%20z%20radoy%20EU/PREMS%20039224%20UKR%202584%20Revised%20European%20Sports%20Charter.pdf

¹³ Enlarged Partial Agreement on Sport. URL: <https://www.coe.int/en/web/sport/epas>

¹⁴ White Paper - White Paper on Sport {SEC(2007) 932} {SEC(2007) 934} {SEC(2007) 935} {SEC(2007) 936}. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52007DC0391>

¹⁵ Physical activity strategy for the WHO European Region 2016-2025. URL: <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289051477>

¹⁶ Adoption of New EU Work Plan for Sport (2024 -2027). URL: <https://sport.ec.europa.eu/whats-new/news/adoption-of-new-eu-work-plan-for-sport-2024-2027>

¹⁷ Інформаційна довідка щодо європейської моделі спорту. Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/inform_references-hsp/76144.html

одна спортивна федерація з певного виду спорту від держави входить до складу європейських федерацій та міжнародних спортивних об'єднань. Структура цієї системи нагадує піраміду з чіткою ієрархією (Рис. 2):

Рис. 2.

Європейська модель спорту є ціннісно-орієнтованою і враховує специфіку спорту, що базується на фундаментальних соціальних, освітніх і культурних цінностях (етиці, чесній грі, повазі, солідарності, доброчесності, волонтерстві, повазі до прав людини, інноваційності та сталості), сприяє реалізації державної політики на національному, європейському та глобальному рівнях, толерує добробут, здоров'я, захист навколишнього середовища, гендерну рівність та соціальну згуртованість.

Щодо питань фінансування, то зазначена модель окреслює чітку систему фінансування сфер спорту і передбачає «фінансову солідарність» – окрім державного фінансування спорт утримується приватними партнерами, а доходи, отримані від заходів та діяльності на рівні «високого спорту», реінвестуються на нижчих рівнях. Такий підхід дозволяє фінансувати менш прибуткові або неприбуткові змагання (наприклад, юнацькі).

Особливості закріплення елементів європейської моделі спорту в національному законодавстві окремих європейських держав.

У контексті огляду законодавчого регулювання європейської моделі спорту вважаємо за доцільне здійснити компаративний аналіз положень національних законів у сфері спорту європейських держав та відповідних положень законопроекту № 15169, проекту Закону України «Про засади спорту в Україні» (реєстр. № 15169-1 від 27.04.2026), а також проекту Закону України «Про спорт», підготовленого Міністерством молоді та спорту України.

Положення, що визначають поняття та діяльність «спортивних клубів» (Таблиця 1):

Держава	Визначення та діяльність «спортивних клубів»
<p data-bbox="343 248 466 284">Україна</p> 	<p data-bbox="517 248 1468 389">спортивні клуби є спортивними організаціями будь-якої форми власності, що об'єднують людей з метою розвитку спорту, здійснення спортивної діяльності та занять одним або кількома видами, напрямками спорту, надання послуг у сфері спорту.</p> <p data-bbox="517 396 1468 577">Спортивні клуби є основою організації та розвитку спорту в Україні. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють діяльності спортивних клубів шляхом надання організаційної, методичної, фінансової та іншої допомоги (<i>частини перша, друга статті 11 законопроекту № 15169</i>);</p> <p data-bbox="517 584 1468 1126">спортивні клуби є спортивними організаціями будь-якої форми власності, що об'єднують людей з метою розвитку спорту, здійснення спортивної діяльності та занять одним або кількома видами, напрямками спорту, надання послуг у сфері спорту. Спортивні клуби діють на підставі статуту, відповідно до якого основною метою діяльності спортивних клубів є розвиток спорту, здійснення спортивної діяльності, заняття одним або кількома видами, напрямками спорту. У найменуванні спортивного клубу зазначається слово «клуб» у значенні, наведеному у цьому Законі. Спортивні клуби є основою організації та розвитку спорту в Україні. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють діяльності спортивних клубів шляхом надання організаційної, методичної, фінансової та іншої допомоги (<i>частини перша, друга статті 11 проекту Закону України «Про засади спорту в Україні» (реєстр. № 15169-1 від 27.04.2026)</i>);</p> <p data-bbox="517 1133 1468 1861">спортивні клуби є спортивними організаціями будь-якої форми власності, що об'єднують людей з метою розвитку спорту, здійснення спортивної діяльності та занять одним або кількома видами, напрямками спорту, надання послуг у сфері спорту. Спортивні клуби діють на підставі статуту, відповідно до якого основною метою діяльності спортивних клубів є розвиток спорту, здійснення спортивної діяльності, заняття одним або кількома видами, напрямками спорту. У найменуванні спортивного клубу зазначається слово «клуб» у значенні, наведеному у цьому Законі. У найменуванні спортивного клубу, що розвиває вид (види) спорту осіб з інвалідністю зазначається нозологія інвалідності. Спортивні клуби є основою організації та розвитку спорту в Україні. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють діяльності спортивних клубів шляхом надання організаційної, методичної, фінансової та іншої допомоги. Спортивний клуб може бути зареєстрований як громадська організація осіб з інвалідністю з відповідної нозології відповідно до законодавства з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом (<i>частини перша – третя статті 10 проекту Закону України «Про спорт», підготовленого Міністерством молоді та спорту України</i>).</p>
<p data-bbox="343 1899 466 1935">Болгарія</p> 	<p data-bbox="517 1899 1468 2040">спортивні клуби – це некомерційні об'єднання або комерційні компанії, які організують практику та розвиток фізичної активності та спорту шляхом індивідуальних та групових спортивних заходів;</p> <p data-bbox="517 2047 1468 2112">види спортивних клубів: спортивний клуб для розвитку одного або подібних видів спорту; спортивний клуб для розвитку</p>

	<p>військово-прикладних видів спорту; багатопрофільний спортивний клуб для розвитку кількох видів спорту, що практикуються за об'єднуючим принципом;</p> <p>спортивний клуб повинен відповідати таким вимогам:</p> <ul style="list-style-type: none"> – його назва повинна містити слово «клуб» та слова, що вказують на здійснення спортивної діяльності; – його предмет охоплює фізичну активність, спорт або відповідний об'єднуючий принцип згідно зі статтею 13, пункт 1 ; – мати укладений контракт із тренерським складом у відповідному виді спорту, а якщо це багатоспортивний клуб – принаймні в одному виді спорту, в якому врегульовані їхні права та обов'язки; – членами можуть бути лише фізичні особи, якщо це некомерційне об'єднання, за винятком спортивних клубів, засновником яких може бути вищий навчальний заклад (<i>статті 12, 14 Закону про фізичне виховання та спорт¹⁸</i>)
<p>Естонія</p> 	<p>спортивними організаціями у значенні цього Закону є:</p> <p>1) спортивний клуб – приватна юридична особа, основною діяльністю якої є розвиток спорту (<i>частина перша § 4 Закону про спорт¹⁹</i>)</p>
<p>Іспанія</p> 	<p>створення спортивних клубів регулюватиметься відповідними регіональними нормативними актами. Визнання клубів регіональними спортивними федераціями або автономними спільнотами є обов'язковим для іспанських спортивних федерацій, які не можуть встановлювати додаткові вимоги чи елементи до визнання, здійсненого на регіональному рівні (<i>частини перша, друга статті 63 Закону про спорт²⁰</i>)</p>
<p>Латвія</p> 	<p>спортивний клуб – це товариство (асоціація), в яке об'єдналися фізичні та юридичні особи для реалізації своїх інтересів у певному виді спорту та сприяння його розвитку. Членом спортивного клубу може бути також спортивний навчальний заклад, який не має статусу юридичної особи, за умови дотримання відповідних положень цього Закону. Спортивні клуби можуть об'єднуватися у спортивні федерації (<i>частина друга статті 10 Закону про спорт²¹</i>)</p>
<p>Литва</p> 	<p>спортивний клуб – юридична особа або її підрозділ, метою якого є об'єднання фізичних осіб для фізичної активності, здорового способу життя та/або спортсменів для досягнення якісних та кількісних результатів у фізичній активності та/або спорті високого рівня (<i>пункт 23 статті 2 Закону про спорт²²</i>);</p>

¹⁸ ЗАКОН ЗА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТА в сила от 19.01.2019. URL: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2137187621>

¹⁹ Spordiseadus. Vastu võetud 06.04.2005. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12778251>

²⁰ Ley 39/2022, de 30 de diciembre, del Deporte. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-24430>

²¹ Sporta likums. Pieņemts: 24.10.2002. Stājas spēkā: 27.11.2002. URL: <https://likumi.lv/ta/id/68294-sporta-likumshttps://likumi.lv/doc.php?id=68294> <https://likumi.lv/doc.php?id=68294>

²² Lietuvos Respublikos sporto įstatymas. 1995 m. gruodžio 20 d. № I-1151. Vilnius. URL: <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.791BF9249C9C/asr?csrt=9797175750439881741>

	спортивний клуб є основним спортивним закладом у системі спорту Литви. Можуть бути аматорські та професійні спортивні клуби (<i>частина перша статті 14 Закону про спорт</i>)
<p>Польща</p> 	спортивна діяльність здійснюється, зокрема, у формі спортивного клубу. Спортивний клуб діє як юридична особа (<i>частини перша, друга статті 3 Закону про спорт</i> ²³)
<p>Португалія</p> 	спортивні клуби є приватними юридичними особами, створеними як некомерційні асоціації, метою яких є просування та безпосереднє заняття спортом. Спортивні клуби, що беруть участь у професійних змаганнях, підпадають під спеціальний режим управління, визначений законом, якщо вони не приймають форму комерційної спортивної компанії (<i>частини перша, друга статті 26 Основного закону про фізичну активність та спорт</i> ²⁴)
<p>Словенія</p> 	спортивний клуб або спортивне товариство – це асоціація або спілка, зареєстрована відповідно до закону, що регулює товариства, в установчому документі якої спорт визначений як переважний вид діяльності (<i>пункт 15 статті 2 Закону про спорт</i> ²⁵)
<p>Словаччина</p> 	спортивна організація* – це юридична особа, предметом діяльності або метою якої є спортивна діяльність; спортивна організація не є органом державного управління; спортивна організація зобов'язана бути зареєстрована в реєстрі юридичних осіб у сфері спорту; спортивна організація веде первинний реєстр осіб, пов'язаних з нею (<i>§ 8 розділу другого Закону про спорт та про внесення змін до деяких законів</i> ²⁶)
<p>Хорватія</p> 	спортивний клуб – це юридична особа, зареєстрована для здійснення спортивної діяльності, спортивної підготовки та участі у спортивних змаганнях з певного виду спорту з номенклатури видів спорту. Спортивний клуб може бути заснований як асоціація або спортивне акціонерне товариство (<i>частини перша та друга статті 30 Закону про спорт</i> ²⁷)

Слід зазначити, що положення законопроекту № 15169 щодо визначення спортивного клубу як основи організації та розвитку спорту в Україні відповідають законодавчим засадам організації спорту в європейських державах. У національних законах про спорт спортивний клуб визначається як первинна організаційна форма спортивної діяльності. На відміну від пострадянської моделі, європейська модель спорту базується на мережі місцевих спортивних клубів, які переважно є неприбутковими громадськими об'єднаннями і

²³ Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20101270857/U/D20100857Lj.pdf>

* Термін «спортивна організація» вживається, зокрема, у значенні «спортивний клуб».

²⁴ Lei de Bases da Actividade Física e do Desporto n. 5/2007 de 16 de janeiro. URL: <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/lei/2007-58896796>

²⁵ Zakon o športu (ZŠpo-1). URL: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO6853>

²⁶ Zákon o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov. URL: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2015-440#cl1>

²⁷ Zakon o sportu № 141/22. URL: <https://www.zakon.hr/z/300/zakon-o-sportu>

отримують державні фінансові дотації. Це свідчить про те, що клубна система спорту створює базову ланку спортивної інфраструктури в цих державах.

Одним із засадничих принципів європейської моделі спорту є **принцип автономії**. У законопроекті № 15169 визначено термін «автономія спорту», який також закріплено однією із головних засад державної політики у сфері спорту, а саме (Рис. 3):

автономія спорту – принцип, згідно з яким вид (види) спорту, напрям (напрями) спорту розвиваються спортивними організаціями в межах законодавства, прав людини та принципів належного врядування у спорті автономно, незалежно та самостійно без втручання держави, крім випадків прямо передбачених законом, що несуть відповідальність відповідно до законодавства (**абзац другий частини першої статті 1**);

автономія спорту є однією із основних засад державної політики у сфері спорту (**частина п'ята статті 4**)

Рис. 3.

У цьому контексті зазначимо, що способи інтеграції принципу автономії спорту до національного законодавства в європейських державах різняться та залежать від особливостей їх правових систем, форми державного устрою, звичаєвих підходів до управління в галузі спорту. Наприклад, утвердження принципу автономії спорту в **Німеччині** впливає з конституційних положень, якими гарантуються основні права людини, тому прямо не визначається у законодавстві. Регулювання сфери спорту переважно є компетенцією федеральних земель та муніципалітетів. Натомість конституційною основою для самоврядної діяльності спортивних клубів та асоціацій є норма, визначена частиною першою статті 9 Основного закону²⁸, якою гарантовано основоположне право на свободу об'єднань. Спортивні організації мають право самостійно без втручання держави організовувати свою діяльність для досягнення спортивних цілей, визначати мету своєї діяльності, структурувати таку організацію та визначати засоби й методи виконання поставлених завдань²⁹.

Закріплення принципу автономії спорту шляхом включення його до понятійно-категоріального апарату законодавства про спорт не є традиційним і для **Іспанії, Естонії, Латвії, Литви, Португалії, Польщі, Словенії, Фінляндії**. Натомість цей принцип закріплено в численних положеннях національних законів про спорт, якими власне й регулюється організація діяльності спортивних інституцій. У цьому контексті зазначимо, що відповідно до Рішення Верховного адміністративного Суду **Польщі** від 25 вересня 2025 року № II GSK 827/25³⁰ спортивна автономія є одним із фундаментальних принципів

²⁸ Grundgesetz. URL: <https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz>

²⁹ Welche Bedeutung haben die Grundrechte im Sport? URL: http://sportrecht.org/cms/front_content.php?idcat=37&idart=72

³⁰ Decyzja Naczelnego Sądu Administracyjnego z 25 września 2025 r. (II GSK 827/25), kończąca po 16 latach spór Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) z Polskim Związkiem Piłki Nożnej (PZPN), stanowi ważny punkt odniesienia dla dyskusji o granicach autonomii sportu w Polsce. O co chodzi w sprawie ŁKS vs. PZPN? URL: <https://prawosportu.pl/2025/10/granice-autonomii-w-sporcie-sprawa-lks-vs-pzpn/#:~:text=>

міжнародного спортивного порядку. Це означає, що спортивні федерації мають право самостійно визначати свої правила діяльності, видавати ліцензії та вирішувати внутрішні суперечки без прямого втручання державних органів. Однак, це не абсолютна автономія, а радше функціональна автономія, що спрямована на швидке, професійне прийняття рішень у спортивній системі відповідно до специфіки дисципліни. Суд наголосив, що доки спортивна федерація діє відповідно до власних правил, дотримуючись принципів прозорості та чесної поведінки, автономія спорту повинна поважатися. На практиці це означає, що державні органи не повинні втручатися в рішення спортивних федерацій, якщо вони не порушують фундаментальні принципи правового порядку.

В *Іспанії* у преамбулі Закону про спорт зазначено, що іспанська спортивна модель ґрунтується на засадах, які визначені в Європейській спортивній хартії.

У *Фінляндії* в Законі про спорт³¹ самоврядування спортивної галузі визначено шляхом встановлення чітких повноважень держави. Так, Міністерство освіти і культури Фінляндії відповідає за загальне управління, координацію та розвиток спортивної політики, а також за створення загальних умов для спорту в державному управлінні (частина перша статті 4 Закону про спорт).

На нашу думку, такий спосіб викладу норм в законодавстві окремих європейських держав обумовлений тим, що європейська модель спорту формувалася поступово, у декілька етапів, пов'язаних із прийняттям у 2007 році Білої книги зі спорту та набуттям чинності Лісабонським договором 2007 року. Наприклад, наразі триває модернізація спортивного законодавства у *Латвії*. Оскільки чинний Закон про спорт, прийнятий у 2002 році, не запровадив єдиного підходу, заснованого на чітких механізмах належного врядування, у лютому 2026 року уряд підтримав новий проєкт Закону про спорт³². Його метою є уточнення компетенції спортивних організацій, державних та місцевих органів влади, а також запровадження нової моделі фінансування та управління у цій сфері. Так, передбачається створення Державного фонду спорту для підтримки розвитку спорту, диверсифікації джерел фінансування та сприяння більш ефективному розподілу коштів, а також запровадження єдиного Спортивного реєстру³³.

Унікальним у контексті досліджуваного питання є спосіб утвердження принципу автономії спорту у *Великій Британії*. За відсутності єдиного кодифікованого Закону про спорт, британська модель спорту орієнтована на автономію спортивних організацій. Так, діяльність спортивних організацій, з одного боку, регулюється нормами загального законодавства. Зокрема, у цій сфері діють положення законів про охорону праці, про рівність, про благодійні (неприбуткові) організації, про арбітраж. Держава долучається до регулювання сфери спорту лише у випадках, коли це стосується захисту суспільних інтересів.

³¹ Liikuntalaki 390/2015. URL: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2015/390>

³² Likumprojekts. Sporta likums 25-TA-312. URL: <https://tapportal.s.mk.gov.lv/structuralizer/data/nodes/bbde4330-d714-442c-8094-61f321e38e5f/preview>

³³ Saeima konceptuāli atbalsta jaunu Sporta likuma projektu. URL: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/387850-saeima-konceptuali-atbalsta-jaunu-sporta-likuma-projektu-2026>

Наприклад, Законом про безпеку спортивних майданчиків³⁴ 1975 року забезпечується безпека глядачів і на місцеві органи влади покладаються зобов'язання щодо видачі сертифікатів безпеки для визначених спортивних майданчиків, що вміщують понад 10 000 осіб. З іншого боку, відповідальним за формування державної політики та загальної стратегії розвитку спорту є Департамент культури, медіа та спорту (далі – DCMS)³⁵, який підпорядковується уряду. DCMS координує діяльність UK Sport³⁶ і Sport England³⁷, які є державними структурами, підпорядкованими йому, фінансуються урядом і відповідають за розвиток спорту вищих досягнень і масового спорту відповідно. Базовим документом у сфері управління спортом є Кодекс управління спортом³⁸, розроблений UK Sport та Sport England, який є обов'язковим для спортивних організацій, що претендують на державне фінансування або фінансування від Національної лотереї через UK Sport чи Sport England. Окремі спортивні федерації можуть приймати власні управлінські документи. Так, Кодекс управління футбольними клубами³⁹, прийнятий у 2025 році, передбачає створення Незалежного футбольного регулятора (IFR) та впровадження спеціальних правил для забезпечення фінансової стійкості футбольних клубів і залучення вболівальників.

У структурі британської спортивної системи ключову роль відіграють спортивні клуби, які функціонують під егідою національних федерацій. Національним федераціям належить провідна роль у плануванні, регулюванні та реалізації програм у відповідних видах спорту. Федерації мають автономію у прийнятті рішень і формуванні політики в межах своїх видів спорту, однак підзвітні державним структурам відповідно до Кодексу управління спортом.

Отже, принцип автономії спорту у Великій Британії має такі особливості (Рис. 4):

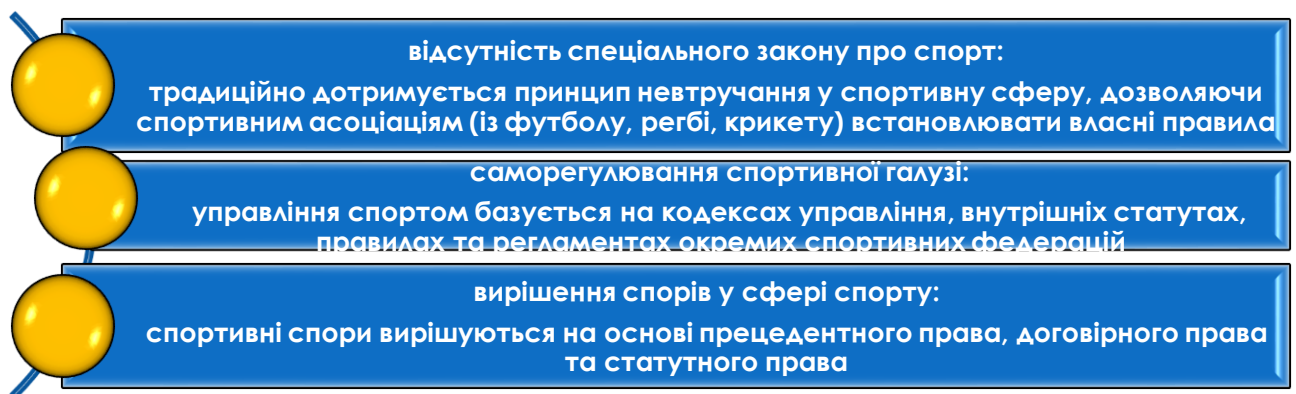

Рис. 4.

³⁴ Safety of Sports Grounds Act 1975. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1975/52#:~:text=>

³⁵ Department for Culture, Media & Sport. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-culture-media-and-sport>

³⁶ UK Sport. About us. URL: <https://www.uk sport.gov.uk/about-us>

³⁷ Sport England. About us. URL: <https://www.sportengland.org/about-us#campaignsandourwork-17900>

³⁸ A Code for Sports Governance. URL: <https://www.uk sport.gov.uk/resources/a-code-for-sports-governance>

³⁹ Football Governance Act 2025. URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2025/21/pdfs/ukpga_20250021_en.pdf

Принцип європейської моделі спорту **щодо управління на засадах належного врядування** інтегровано до законів європейських держав та закріплено в законопроекті № 15169 (Таблиця 2):

Таблиця 2

Держава	Зміст законодавчого положення
<p data-bbox="347 412 469 443">Україна</p> 	<p data-bbox="523 378 1471 479">дотримання принципів належного врядування у спорті є однією із основних засад державної політики у сфері спорту (частина п'ята статті 4 законопроекту № 15169);</p> <p data-bbox="523 488 1471 734">з метою впровадження європейської моделі спорту та адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, дотримання Олімпійської Хартії, Конституції Міжнародного Паралімпійського комітету, Європейської спортивної хартії спортивні організації задля забезпечення фінансуванням за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів, повинні здійснювати свою діяльність відповідно до принципів належного врядування у спорті.</p> <p data-bbox="636 741 1286 775">Принципами належного врядування у спорті є:</p> <ol data-bbox="523 779 1471 1290" style="list-style-type: none"> 1) законність – дотримання Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів України у сфері спорту; 2) демократичність – обрання своїх керівників, керівних та консультативних органів на демократичних засадах; 3) прозорість та підзвітність – забезпечення доступності інформації та відомостей, у тому числі на офіційному вебсайті, щодо: статуту та внутрішніх правил (політики); довгострокових стратегічних планів розвитку виду (видів) спорту; рішення керівних органів; інформації про членів керівних органів; річної звітності, у тому числі фінансової; 4) самоврядування – визначення питань організації діяльності у статуті та внутрішніх правилах (частина перша, третя статті 10 законопроекту № 15169)
<p data-bbox="352 1368 464 1400">Іспанія</p> 	<p data-bbox="523 1330 1471 1693">іспанські спортивні федерації та професійні ліги приймуть Кодекс належного управління з метою покращення дій та критеріїв щодо складу, демократичних принципів та функціонування їх керівних органів, регулювання конфлікту інтересів, реалізації заходів розвитку та солідарності, впровадження механізмів контролю, сприяння зразковій поведінці в управлінні й представництві федеративних та асоційованих суб'єктів, запобігання будь-яким незаконним діям та створення прозорої, цілісної та організованої структури розвитку їх діяльності та звітування (частина перша статті 60 Закону про спорт)</p>
<p data-bbox="357 1776 459 1807">Латвія</p> 	<p data-bbox="636 1738 1315 1771">у сфері спорту важливі такі основні принципи:...</p> <p data-bbox="523 1776 1471 1989">принцип належного управління, який вимагає, щоб організаційна та управлінська робота у спорті мала демократичні структури управління, чіткі цілі, справедливі процедури, відкритість, співпрацю із зацікавленими сторонами, ефективно та стале регулювання, а також чіткі рівні нагляду та підзвітності (абзац 4 статті 3 Закону про спорт⁴⁰)</p>

⁴⁰ Sporta likums. Pieņemts: 24.10.2002. Stājas spēkā: 27.11.2002. URL: <https://likumi.lv/ta/id/68294-sporta-likums>

<p style="text-align: center;">Литва</p> 	<p>принцип належного врядування визначено через критерії, яким повинна відповідати спортивна федерація для отримання коштів державного бюджету на реалізацію спортивної програми або проєкту міжнародних спортивних змагань.</p> <p>Зокрема, спортивна федерація повинна здійснювати свою діяльність відповідно до правил безпеки проведення спортивних змагань у виді спорту, що розвивається, затверджених у порядку, встановленому її статутом; мати кодекс етики, затверджений у порядку, встановленому її статутом, який відповідає нормам Всесвітнього антидопінгового кодексу; мати стратегічний план діяльності, затверджений відповідно до процедури, встановленої її статутом, який передбачає цілі та заплановані результати діяльності на наступні 4 роки; повинна опублікувати на своєму вебсайті такі дані за поточний календарний рік: рішення, прийняті федерацією, щодо формування національних збірних усіх вікових груп (включаючи критерії формування цих команд), річний бюджет федерації (без урахування витрат, передбачених на адміністрування діяльності федерації), офіційний календар спортивних заходів федерації, кодекс етики, стратегічний план діяльності, спортивну програму, на реалізацію якої запитуються кошти з державного бюджету, звіти про виконання спортивних програм, на реалізацію яких виділено кошти з державного бюджету (<i>стаття 22 Закону про спорт</i>)</p>
<p style="text-align: center;">Польща</p> 	<p>у Законі про спорт встановлені вимоги щодо демократичності та прозорості у спорті. Зокрема, обмеження каденції (терміну повноважень) керівництва (не більше 4 років); обмеження кількості каденцій для президента федерації (не більше двох поспіль); заборони, спрямовані на запобігання конфлікту інтересів (<i>статті 7, 9 Закону про спорт</i>)</p>

Закріплення принципу належного врядування у спорті в редакції законопроекту № 15169 відповідає досвіду окремих держав-членів ЄС. Так, відповідно до законів про спорт в *Іспанії, Латвії, Литві, Польщі* законність, демократичність, прозорість, підзвітність є вимогами належного управління спортивною галуззю та умовою отримання державного фінансування.

Щодо досвіду *Великої Британії*, то принципи належного врядування у спорті закріплено Кодексом управління спортом. Ці принципи є елементами корпоративного управління, зокрема й у спортивному секторі⁴¹ (Рис. 5):

⁴¹ A Code for Sports Governance. URL: <https://www.sportsgovernanceacademy.org.uk/resources/knowledge-base/code-for-sports-governance/a-code-for-sports-governance/>

Рис. 5.

Умови державного фінансування спортивних організацій та комерціалізації професійного спорту визначені у статтях 10, 11 законопроекту № 15169 (Рис. 6, 7):

фінансуванням за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів у вигляді фінансової підтримки та бюджетних грантів у сфері спорту можуть забезпечуватися спортивні клуби, зареєстровані як громадська організація, спортивні федерації, громадські об'єднання спортивної спрямованості, Національний олімпійський комітет України, Спортивний комітет України, Національний комітет спорту інвалідів України, які здійснюють свою діяльність відповідно до принципів належного врядування в спорті (**частина друга статті 10**)

спортивні клуби, зареєстровані як громадська організація, можуть отримувати з державного, місцевих бюджетів бюджетні гранти у сфері спорту відповідно до закону на конкурсній основі (**частина четверта статті 11**)

Рис. 6.

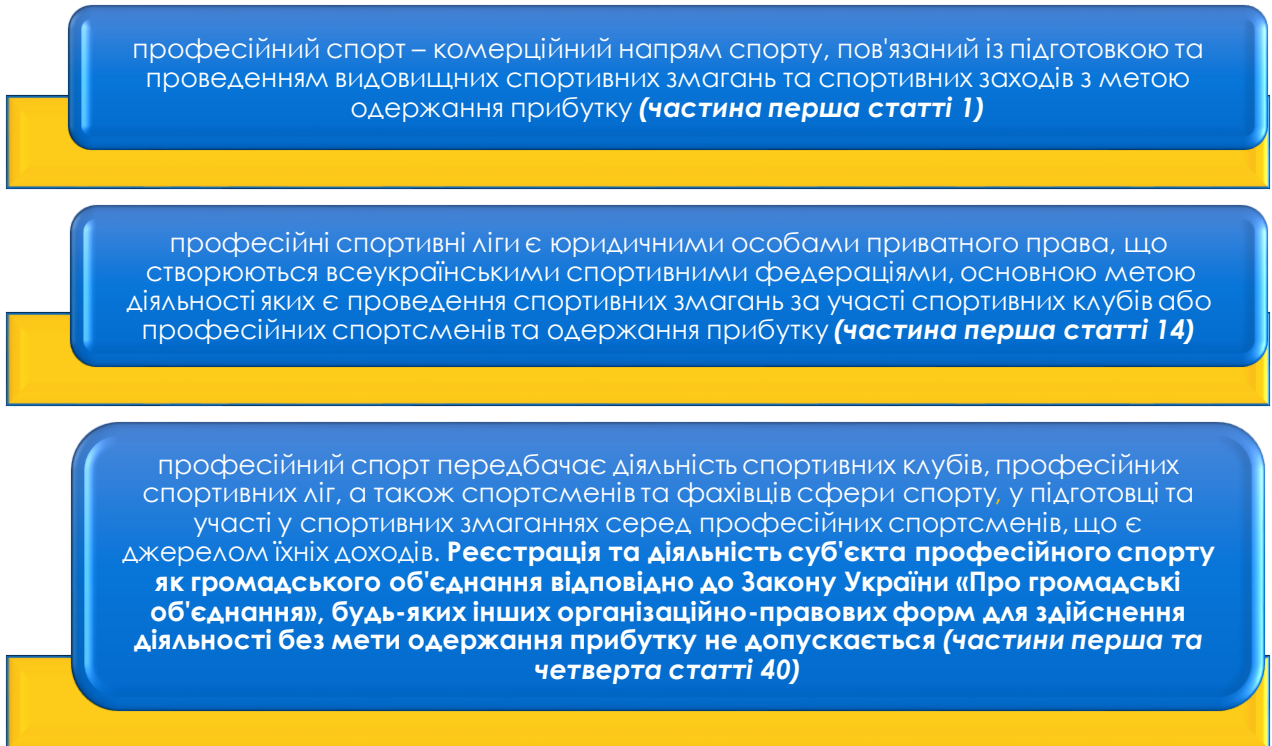

Рис. 7.

Отже, законопроектом № 15169 пропонується комбінована модель фінансування спортивної галузі. Така модель передбачає зміну принципів фінансування спорту, орієнтована на державну підтримку масового спорту та комерціалізацію професійного спорту. Професійний спорт трактується як комерційний напрям, діяльність якого спрямована на підготовку та проведення спортивних заходів з метою отримання прибутку. Таким спортивним організаціям забороняється реєструватися у формі громадських організацій. Вони мають бути виключно комерційними структурами.

Відповідний підхід реалізовано у низці європейських країн. Зокрема, у **Литві** відповідно до Закону про спорт є два види спортивних клубів: аматорські та професійні. Професійні спортивні клуби класифікуються як приватні юридичні особи, метою яких є розвиток професійного спорту як економічної діяльності та досягнення якісних і кількісних спортивних результатів.

Фінансування спорту в **Німеччині** також є комбінованим. Так, Федеральний уряд відповідає лише за сприяння розвитку спорту вищих досягнень (олімпійського), дотримуючись конституційного принципу, закріпленого у статті 65 Основного закону. Відповідно до згаданого принципу повноваження щодо національного представництва, підтримки зовнішніх відносин, сприяння заходам неурядових організацій національного значення належать Федеральному уряду. Задля більш ефективної реалізації зазначеного принципу 25 березня 2026 року Федеральний уряд схвалив проект Закону про фінансування спорту (SpoFöG)⁴², яким вперше пропонується визначити єдину та

⁴² Entwurf eines Gesetzes zur Regelung der Förderung des Spitzensports und weiterer Maßnahmen gesamtstaatlicher Bedeutung im Sport sowie zur Errichtung der Spitzensport-Agentur (Sportfördergesetz - SpoFöG). URL: <https://dip.bundestag.de/drucksache/entwurf-eines-gesetzes-zur-regelung-der-f%C3%B6rderung-des-spitzensports-und/277093?term> ; Bundeskabinett beschließt Gesetzentwurf der Staatsministerin für Sport und Ehrenamt. URL:

прозору основу для федерального фінансування спорту вищих досягнень. У межах законодавчої ініціативи передбачається створення Агентства спорту вищих досягнень як незалежного органу для розподілу коштів.

Як вже зазначалося, питання розвитку та просування спорту є компетенцією федеральних земель. Муніципалітетами підтримуються проекти, що мають чітко орієнтований спортивний профіль (наприклад, просування елітного юнацького спорту), або такі, що мають соціальне, освітнє спрямування⁴³. Наприклад, у Баварії Законом про спорт⁴⁴ визнається автономія некомерційних структур у сфері масового та молодіжного змагального спорту (частина перша статті 2). Відповідно до частини другої статті 11 згаданого Закону визначаються умови фінансування спорту (Рис. 8):

державне фінансування повинно стимулювати організований спорт для виконання його особливої соціальної відповідальності, зокрема щодо таких аспектів: свобода від дискримінації та участь у соціальній сфері; чесність спорту; захист від насильства; екологічна, економічна та соціальна стійкість

Рис. 8.

Професійні спортивні організації у Німеччині переважно реєструються як асоціації, які відповідно § 21 Цивільного кодексу⁴⁵ є некомерційними (неприбутковими) організаціями. Згідно з цивільним законодавством некомерційним асоціаціям дозволено займатися комерційною діяльністю за умови, що ця діяльність необхідна для виконання їх основної мети або іншої мети. За такої умови зазвичай здійснюється процедура реорганізації спортивної асоціації задля легалізації її комерційної діяльності. Іншими словами, у спортивній асоціації відбувається розмежування професійної спортивної діяльності та комерційної діяльності, і комерційна діяльність стає окремими напрямом. Із цією метою створюються одна або декілька юридичних осіб (дочірніх компаній) на основі майна, прав та обов'язків спортивної асоціації, а спортивна асоціація продовжує свою основну діяльність⁴⁶.

Основними джерелами фінансування професійного спорту є приватні інвестиції, доходи, пов'язані з медіа, рекламою, доходи від продажу квитків, атрибутики тощо та, меншою мірою, державна підтримка⁴⁷.

<https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/bundeskanzleramt/startseite-staatsministerin-fuer-sport-und-ehrenamt/bundeskabinett-beschliesst-gesetzentwurf-der-staatsministerin-fuer-sport-und-ehrenamt-2390020>

⁴³ Eine Aufgabe der kleinsten Einheit. Sportförderung in Deutschland. URL: <https://politikkultur.de/kultur-sport/eine-aufgabe-der-kleinsten-einheit/#:~:text=>

⁴⁴ Bayerisches Sportgesetz (BaySportG) Vom 23. Dezember 2025 (GVBl. S. 627) BayRS 227-1-I. URL: <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BaySportG>true>

⁴⁵ Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). § 21 Nicht wirtschaftlicher Verein. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_21.html

⁴⁶ Profisport in Deutschland Vereinsstrukturen und die Rolle von Kapitalgesellschaften. URL: <https://www.bundestag.de/resource/blob/413496/WD-10-006-08-pdf.pdf>

⁴⁷ Макаренко О., Кропивницька Т. Зарубіжний досвід функціонування неолімпійського спорту (на прикладі Німеччини). URL: https://www.researchgate.net/publication/363035392_Zarubiznij_dosvid_funkcionuvanna_neolimpijskogo_sportu_na_p

У *Польщі* професійний спорт фінансується переважно приватними спонсорами, але Закон про спорт дозволяє й державне фінансування. Державне фінансування спрямовується на забезпечення реалізації спортивних заходів, що проводяться в інтересах суспільства та не мають на меті одержання прибутку. Згідно з частиною першою статті 28 Закону про спорт спортивний клуб, що діє на території певної одиниці місцевого самоврядування і не здійснює комерційну діяльність, має право на отримання цільової субсидії з місцевого бюджету на підставі Закону про державні фінанси⁴⁸. Цільова субсидія призначена, зокрема, для: впровадження та реалізації програм спортивної підготовки, придбання спортивного інвентарю, покриття витрат на організацію спортивних змагань або участь у цих змаганнях, покриття витрат на використання спортивних споруд для цілей спортивних тренувань, фінансування спортивних стипендій та зарплат тренерського штабу.

В *Угорщині* Законом про спорт⁴⁹ визначено умови ведення спортивного бізнесу. Так, § 3 згаданого Закону передбачено, що спортивні підприємства та спортивні організації мають майнові права (ліцензії, права на трансляцію), пов'язані з їх комерційною діяльністю. У разі створення спортивного підприємства, яке здійснює комерційну та сервісну діяльність у межах власної спортивної діяльності, воно може бути утворене та діяти лише у формі товариства з обмеженою відповідальністю або акціонерного товариства (§ 18). Спортивне підприємство реєструється як суб'єкт господарювання (бізнес-асоціація) відповідно до Закону про публічність компаній, судові процеси та ліквідацію⁵⁰.

У законопроекті № 15169 містяться положення *щодо цифровізації спорту*. Так, статтею 54 передбачено, що державна політика у сфері спорту здійснюватиметься із застосуванням електронних інформаційних ресурсів, зокрема системи «Цифровий спорт», власником якої пропонується визначити центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері спорту.

У цьому контексті варто зазначити, що цифровізація спортивної галузі є невід'ємним елементом європейської моделі спорту та закріплена у законодавстві європейських держав як обов'язкова складова діяльності спортивної організації, зокрема у питанні розподілу державних коштів. Наприклад, в *Іспанії* статтею 40 Закону про спорт передбачено ведення Державного реєстру спортивних організацій. У *Хорватії* статтями 64, 65 Закону про спорт визначені структура та зміст Національної інформаційної системи у спорті, яка складається з набору взаємопов'язаних електронних реєстрів. Дані, що містяться в цій системі, можуть бути доступні громадськості у формі набору (відкритих) даних або через систему звітності у відкритій та машинозчитуваний

[riklati_Nimeccini](https://www.bpb.de/themen/medien-journalismus/deutsche-fernsehgeschichte-in-ost-und-west/245748/kommerzialisierung-des-sports/) ; Kommerzialisierung des Sports. URL: <https://www.bpb.de/themen/medien-journalismus/deutsche-fernsehgeschichte-in-ost-und-west/245748/kommerzialisierung-des-sports/>

⁴⁸ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20091571240>

⁴⁹ Act I of 2004 on Sports. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400001.tv>

⁵⁰ 2006. évi V. Törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0600005.tv>

формі та слугувати основою для підготовки стратегічних документів у сфері спорту та оздоровчої фізичної активності. У Національній інформаційній системі міститься інформація про всі аспекти спортивної діяльності. У **Фінляндії** відповідно до статті 10 Закону про спорт обов'язковою умовою для отримання державного фінансування спортивною організацією є її реєстрація у реєстрі, який адмініструє Міністерство освіти і культури. У **Болгарії** Міністерство молоді та спорту адмініструє публічні реєстри щодо: ліцензованих спортивних федерацій, спортивних клубів – членів цих федерацій; національних організацій зі спортивної та туристичної діяльності, національних організацій університетського спорту та об'єднань спортивних клубів та їхніх членів; спортивних споруд; тренерських складів (стаття 9 Закону про фізичне виховання та спорт). У **Португалії** Олімпійський комітет адмініструє реєстр олімпійських спортсменів. Окрім того, створено Національну хартію спорту, яка містить реєстр даних і показників, що дозволяють оцінити різні фактори розвитку спорту, визначити стан національного спорту, зокрема щодо: спортивних організацій; спортивних споруд; фізичного стану людей; просторів для спорту. Дані, що містяться в Національній хартії спорту, інтегруються в національну статистичну систему (статті 9, 12 Основного закону про фізичну активність та спорт). У **Словаччині** Міністерство спорту адмініструє реєстр юридичних та фізичних осіб у спорті. Наприклад, дозвіл на здійснення діяльності спортивного експерта відповідно виникає з дати внесення спортивного експерта до згаданого реєстру (§ 6 Закону про спорт та внесення змін до деяких законів).

Законопроект № 15169 пропонується механізм **захисту дітей**, зокрема статтею 6 передбачено унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дитиною в спортивних організаціях, в яких у колективах перебувають діти.

Закріплення норм щодо захисту дітей у галузевому законодавстві про спорт є поширеною практикою в європейських державах. В **Іспанії** у статті 7 Закону про спорт встановлюються обов'язкові вимоги, яких слід дотримуватися при занятті спортом з неповнолітніми. Зокрема, суб'єкти у сфері спорту зобов'язані гарантувати дотримання правил захисту та опіки для неповнолітніх. Державні органи та спортивні організації повинні приділяти особливу увагу запобіганню та захисту неповнолітніх від порушень їхньої сексуальної свободи та недоторканності у сфері спорту та гарантувати доступ до спорту дітям та підліткам ЛГБТК+*. Збір та обробка персональних даних неповнолітніх допускаються лише за згодою законних представників, які реалізують батьківські права або опіку над дитиною.

У **Хорватії** частиною п'ятою статті 111 Закону про спорт визначено зобов'язання для роботодавців у сфері спорту щодо відсторонення особи від здійснення нею спортивної діяльності, під час якої вона контактує з дітьми або неповнолітніми, якщо проти особи порушено кримінальне провадження.

Новація законопроекту № 15169 щодо діяльності самостійного, постійно діючого **спортивного третейського суду**, який вирішуватиме спори, що виникають у сфері спорту, на підставі законодавства України та організаційних документів відповідних спортивних організацій (абзац тридцять п'ятий частини

першої статті 1, стаття 62), на нашу думку, потребує певного уточнення щодо правової природи його статусу.

Спортивний третейський суд по суті є різновидом спортивного арбітражного суду, основна різниця полягає у масштабі їх діяльності. Спортивні арбітражні суди зазвичай розглядають міжнародні спортивні спори, тоді як спеціалізовані спортивні третейські суди вирішують локальні спори в межах держави та функціонують як недержавні установи. В Україні створено Спортивний арбітражний суд при Національному олімпійському комітеті України⁵¹ (далі – САС при НОК України), який діє відповідно до законів України «Про третейські суди»⁵² та «Про фізичну культуру і спорт» як самостійний постійно діючий третейський суд без статусу юридичної особи, що вирішує спори, які виникають у сфері спорту або у сфері, дотичній до спортивної діяльності та розвитку спорту. За такої умови незрозуміло, чи йдеться у законопроекті № 15169 про створення нової судової інституції – національного спортивного арбітражу, чи законодавчо закріплюються положення щодо діяльності САС при НОК України.

Зазначимо, що подібні судові механізми активно функціонують у державах-членах ЄС відповідно до європейських стандартів автономії спорту. Наприклад, в *Італії* статтею 1 Закону № 280 від 17 жовтня 2003 року⁵³ визначається автономія спортивної галузі та межі втручання держави у спортивне правосуддя. Спортивний арбітраж є альтернативним інструментом правосуддя для вирішення спорів у сфері спорту. Його діяльність регулюється Цивільним процесуальним кодексом (статті 806–840)⁵⁴, Законодавчим декретом 242/1999 (Статут Італійського національного олімпійського комітету) (далі – CONI)⁵⁵, Кодексом спортивного правосуддя CONI⁵⁶.

У *Польщі* діяльність Національного спортивного арбітражу регулюється Цивільним процесуальним кодексом⁵⁷, який визначає загальні правила для діяльності арбітражних судів, Законом про спорт, а також статутами конкретних спортивних асоціацій. Зокрема, статтею 45а Закону про спорт передбачено функціонування спортивного арбітражного суду при Польському олімпійському комітеті. Цей суд є постійно діючим арбітражним судом, який вирішує спори, що

* ЛГБТК+ – це абревіатура, що позначає спільноту людей з нетрадиційною сексуальною орієнтацією та гендерною ідентичністю. Вона розшифровується як Лесбійки, Геї, Бісексуали, Трансгендери, Квіри (або ті, хто сумнівається), а знак «+» символізує включення інших варіацій сексуальності та гендеру.

⁵¹ Спортивний арбітражний суд при НОК України. URL: <https://noc-ukr.org/pages/structures/sportivniy-arbitrazhniy-sud>

⁵² Про третейські суди : Закон України від 11.05.2004 № 1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>

⁵³ Legge 17 Ottobre 2003, n. 280. «Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 19 agosto 2003, n. 220, recante disposizioni urgenti in materia di giustizia sportiva». URL: <https://www.parlamento.it/parlam/leggi/032801.htm#:~:text=>

⁵⁴ Codice di procedura civile. Testo del Regio decreto 28 ottobre 1940, № 1443. URL: <https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-di-procedura-civile>

⁵⁵ DECRETO LEGISLATIVO 23 luglio 1999, № 242. Riordino del Comitato olimpico nazionale italiano - CONI, a norma dell'articolo 11 della legge 15 marzo 1997, № 59. URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:1999:242~art18-com6>

⁵⁶ CODICE DELLA GIUSTIZIA SPORTIVA. URL: https://www.coni.it/images/DEF_11.06.2014_CODICE DELLA GIUSTIZIA SPORTIVA_.pdf#:~:text=

⁵⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19640430296>

виникають з остаточних дисциплінарних рішень польських спортивних асоціацій.

Висновки

За результатами компаративного аналізу законодавства про спорт європейських держав встановлено, що європейська модель спорту виступає концептуальною основою формування національного законодавства у сфері спорту в державах-членах Європейського Союзу та інших європейських країнах. Водночас зазначена модель не має уніфікованого чи імперативного характеру, а реалізується з урахуванням принципів гнучкості, рекомендаційності та національної специфіки правового регулювання. Особливості її імплементації визначаються правовою системою держави, формою державного устрою, а також історично сформованими підходами до організації та регулювання спортивної діяльності.

Проведений огляд у контексті аналізу проекту Закону України «Про спорт» (реєстр. № 15169 від 13.04.2026) засвідчив спільність підходів європейських держав та України щодо законодавчого закріплення ключових засад європейської моделі спорту як основи функціонування та управління спортивною галуззю. Зокрема, спортивні клуби розглядаються як базовий елемент організації спорту, про що йдеться у законопроекті № 15169.

Одним із визначальних напрямів розвитку сучасного спортивного законодавства є закріплення принципів автономії спорту та належного врядування у спортивній сфері. Незважаючи на відмінності у формах нормативного закріплення таких принципів, європейські держави демонструють єдність підходів щодо визнання самоврядності спортивних організацій та мінімізації надмірного державного втручання у сферу спорту. Так, у *Німеччині* реалізація принципу автономії спорту обумовлена федеративним устроєм держави та відсутністю спеціального федерального закону про спорт, тоді як відповідні положення визначаються на рівні законодавства федеральних земель. У *Великій Британії*, попри відсутність окремого закону про спорт, автономія спортивної сфери забезпечується через визнання саморегулювання спортивних організацій.

У цьому контексті запропоноване у проекті Закону України «Про спорт» (реєстр. № 15169 від 13.04.2026) закріплення принципів автономії спорту та належного врядування видається обґрунтованим і таким, що відповідає сучасним європейським тенденціям розвитку спортивного законодавства. Реалізація такого підходу може сприяти формуванню в Україні соціально орієнтованої моделі спорту, заснованої на принципах масовості, відкритості, доступності та розвитку клубної системи.

Аналіз положень проекту Закону України «Про спорт» (реєстр. № 15169 від 13.04.2026) також свідчить про відповідність запропонованої моделі фінансування спортивної сфери європейським підходам. Поєднання державної підтримки масового спорту із розвитком механізмів комерціалізації професійного спорту узгоджується з принципами автономії спорту та

реалізується у різних формах у законодавстві низки європейських держав, зокрема *Литви, Німеччини, Польщі та Угорщини*.

Окрему увагу європейські держави приділяють забезпеченню прозорості та ефективності управління фінансовими ресурсами у спортивній сфері. Характерною тенденцією є впровадження централізованих цифрових платформ та електронних систем адміністрування у сфері спорту, що забезпечують відкритість процедур розподілу бюджетних коштів і підвищення рівня підзвітності спортивних організацій. У зв'язку з цим закладений у проєкті Закону України «Про спорт» (реєстр. № 15169 від 13.04.2026) підхід щодо цифровізації спортивної галузі та створення механізмів прозорого розподілу державної підтримки загалом відповідає сучасним європейським практикам.

Водночас окремі положення, що стосуються засад організації та діяльності спортивного третейського суду, потребують додаткового нормативного уточнення з метою забезпечення правової визначеності, ефективності механізмів вирішення спортивних спорів та узгодженості з європейськими підходами в цій сфері.

Виконавці:

*Костицька І.О., тел. 050 4699665,
Ніколаєнко Н.В., тел. 050 7305759.*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

Апарат Верховної Ради України
22/17-2026/112769 від 15.05.2026
2233029

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: ВАОЛЕВСЬКА ЛЕСЯ АНАТОЛІВНА
Сертифікат: 5E984D526F82F38F04000000B4EDED018730C606
Дійсний до: 20.10.2026 0:00:00

